

gens Europa - både i øst og vest - sin quisling-regjering. I noen tilfeller (f.eks. Norge) var de en følge av tysk okkupasjon, andre steder (Slovakia) brukte Hitler politisk press, mens i noen tilfeller (Italia) trengte han ikke å gjøre noen ting, for et høyrediktatur var der fra før. Høyreekstremismen/erkekonservatismen hørte den gang til «tidsånden». Men mesteparten av befolkningen i *alle* disse nasjonene er i dag glad for å ha bli kvitt den, og har derfor uforbeholden rett og lyst til å feire årets frigjøringsjubileum.

Andenæs harselerer på en ganske billig måte over tsjekkernes angivelige feighet under krigen. Han glemmer å ta i betraktning det store sjokket som lammet den tsjekkiske befolkningen etter at *vestmaktene* hadde servert landet til Hitler nærmest på et sølvfat. I få land gikk dessuten tyskerne til verks på en så brutal måte som i det okkuperte Böhmen og Mähren. Og det er ikke sant at tsjekkerne ikke gjorde motstand mot nazistene. Den passive motstanden blant befolkningen var stor, og mange tsjekkere deltok i motstandskamper i utlandet.

Man gjennomførte attentatet mot riksprotektor Heydrich. Om våren 1945 brøt det ut en væpnet oppstand i Praha.

Ikke bare serberne og polakkene, men også bulgarerne, rumenerne, kroatene og slovakene hadde sine store motstandsbevegelser, noe som fullt ut rehabiliterer disse nasjonene i ettertidens dom. Det er selvsagt ubehagelig når f.eks. representanter for et regjeringsparti i Slovakia forsvarer Jozef Tiso i dag, men samtidig bør man ikke overvurdere disse fenomener. Selv i det nevnte slovakiske partiet (SNS) – som fikk bare 5% av stemmene i det siste valget – er det delte meninger om Tiso. Dessuten har slike holdninger minimal støtte i den slovakiske befolkningen.

I Øst-Europa, som ganske nylig har befridd seg fra det kommunistiske diktaturet, kan mesteparten av befolkningen feire frigjøringsjubileet med god samvittighet. Har man lyst til å lete etter «pinligheter», finner man dem i like stor grad i de vestlige land. Det er nok å tenke på en Neville Chamberlains rolle under Tsjekkoslovakia-krisen i 1938. Likeledes viser det aktuelle 20-årsminnet for Vietnam-krigens slutt oss at det er meningsløst og usaklig å sette nasjoner i bås.

Frigjøringsjubileet 2

Utilbørlig ^{Ap 8/5-95} båstenkning

Av Ivan Cicmanec, Oslo

I sin artikkel «Pinlige krigsminner i øst» (Aftenposten 29.4.) forsøker Ulf Andenæs å dele de europeiske nasjonene inn i «snille» og «slemme». De fleste østeuropeiske folkene havner så i den andre gruppen. Andenæs synes å glemme to ting. For det første var også endel vestlige nasjoner (Italia, Østerrike, Spania, Vichy-Frankrike, Finland) offisielt på Hitlers side under krigen. Dernest – og det er langt alvorligere – setter han nærmest et likhetstegn mellom landenes diktatoriske regimer og befolkningens holdninger overfor nazismen og krigen.

Som kjent hadde mange land i kri-